

Casus

Knelpunten

Aanbevelingen

- ♣ naasten, hulpverleners, begeleiders
- ▼ persoon zelf
- arbeidsmarktregio, wetgeving, beleid
- ♣ algemeen
- ♦ UWV, sociale dienst

Bijeenkomst 1

- **Man van 50 jaar, Nederlandse nationaliteit.**
- Diagnose: Niet Aangeboren Hersenletsel (NAH); Licht Verstandelijke Beperking (LVB); Borderline – persoonlijkheidsstoornis (BPS); genderproblematiek.
- **Woot zelfstandig met ambulante ondersteuning.**
- Heeft een WIA-uitkering.
- **Heeft verschillende behandelingen gevolgd zoals cognitieve gedragstherapie en psychomotorische therapie.** Hiernaast heeft hij woonbegeleiding.
- De afstand tot de arbeidsmarkt is groot omdat hij al minstens achter jaar geen reguliere baan heeft gehad. Daarvoor verliep werk, als gevolg van zijn diagnoses moeizaam. Daarnaast heeft hij diabetes en hartklachten.
- **Meneer wil graag aan het werk. Het liefste regulier werk.** Hij wil dit samen met een jobcoach oppakken.

Bijeenkomst 2

- **Man van 30 jaar, Nederlands – Antilliaanse afkomst.**
- Diagnose: depressie en angststoornis.
- **Woot bij zijn moeder, wil graag samenwonen met zijn vriendin.**
- Heeft nu tien jaar een bijstandsuitkering.
- **Is in het verleden behandeld geweest bij Emergis.** Heeft nu geen behandeling meer.
- Hij heeft geen werkervaring, alleen stage-ervaring vanuit het praktijkonderwijs. Zijn afstand tot de arbeidsmarkt is hiermee zeer groot.
- **Meneer heeft creatieve kwaliteiten.** Hij wil graag betaald werk in plaats van zijn uitkering. Het lukt tot op heden niet om hier een concreet plan voor te maken en hij wil geen hulp. Meneer kan moeilijk tegen druk.

Bijeenkomst 3

- **Man, 28 jaar, geadopteerd vanuit een ander land dan Nederland.**
- Diagnose: licht verstandelijke beperking (LVB), hechtingsproblematiek.
- **Woot sinds kort zelfstandig met ambulante begeleiding.** Hij heeft beschermd gewoond.
- Uitkering: Oude Wajong, 80-100% met arbeidsvermogen
- **Behandeling is onbekend wel is er begeleiding**
- Meneer heeft niet gewerkt en zijn afstand tot de arbeidsmarkt is dus zeer groot
- **Meneer is geadopteerd.** Zijn vastgestelde arbeidsvermogen wordt belemmerd door zijn psychische problemen en gedragsproblemen. Inspanningen om aan het werk te komen hebben tot dusver geen resultaat gehad Hij heeft wel ideeën maar de uitvoering blijkt erg lastig.
- Vraag: Hoe kan meneer worden ondersteund bij het zoeken en vinden van werk?

Bijeenkomst 4

- **Mevrouw van 54 jaar, oorspronkelijk van Belgische afkomst.**
- Diagnose: Burn-out, angstklachten, somatische en cognitieve problemen.
- **Woot samen met een partner.**
- WIA-uitkering 80-100% met duurzame arbeidsmogelijkheden.
- **Er zijn verschillende behandelingen geweest waaronder van een psycholoog maar dit heeft eerder tot verergering van klachten geleid dan verbetering.**
- Mevrouw heeft lang gewerkt als leidinggevende maar werkt nu al bijna vijf jaar niet. Pogingen tot re-integratie lukken niet. De afstand tot de arbeidsmarkt is groot.
- **Mevrouw heeft arbeidsmogelijkheden. Ze heeft ook veel werkervaring maar op dit moment is het moeilijk om ruimte te vinden voor re-integratie.**

Bijeenkomst 5

- **Man van 58 jaar, Nederlandse nationaliteit**
- Diagnose schizofrenie, heeft periodes van psychose, depressie en suicidaliteit. Drie psychotische episodes van enkele weken in de afgelopen zeven jaar.
- **Woot zelfstandig.**
- Heeft individuele begeleiding thuis, 1x per week en incidenteel contact met een psychiater.
- **Heeft nooit een vaste baan gehad, wel bijbaantjes en dagbesteding.**
- Heeft een WWB-uitkering.
- **Meneer wil graag werken en heeft kwaliteiten die benut kunnen worden vooral op technisch/praktisch vlak.**

Bijeenkomst 6

- **Vrouw, 48 jaar, Nederlandse nationaliteit**
- Diagnose: Borderline (op haar 47ste) en ADHD (op haar 33ste)
- **Woot zelfstandig, heeft al 15 jaar een lat-relatie**
- Uitkering: WAO-uitkering en een WW-uitkering uit het onderwijs.
- **Behandeling: psycho-educatie, psychiater, SPV, medicatie.**
- Afstand tot de arbeidsmarkt is groot, ondanks een werkverleden. Mevrouw heeft veel werkervaring in de zorg en het onderwijs maar valt keer op keer na een aantal jaren uit.
- **Mevrouw is erg onzeker en heeft last van (zelf)stigma.** Dit is versterkt door een uitspraak van de verzekeringsarts dat mevrouw nooit meer met mensen mag werken. Mevrouw heeft een HBO werk- en denkniveau.

- **De indruk bestaat dat er niet of nauwelijks geïnvesteerd wordt op mensen met de grootste afstand tot de arbeidsmarkt.**
- Mensen zijn vaak bang om hun financiële zekerheid te verliezen.
- **De regelingen en mogelijkheden rondom arbeid en GGZ zijn vaak onbekend bij werkgevers en hulpverleners.**
- Er ontbreekt in Zeeland een duidelijke plek waar je voor al je vragen rondom GGZ en arbeid terecht kan.

- **Er is weinig bekend over het verleden van meneer zijn mogelijkheden en behandeling.**
- Meneer is bang voor verlies aan inkomen.
- **Meneer wil niet dat zijn netwerk betrokken wordt.**
- Bij werkgevers is veel onzekerheid over mensen met een beperking en wat het betekent om hen in dienst te nemen. Er is ook weinig kennis over de voordelen en regelingen.
- **Meneer is erg creatief en wil hier graag mee aan het werk binnen een eigen bedrijf.** Omdat onzeker is of dit idee levensvatbaar is, kan het nu moeilijk worden ondersteund.

- **Er is weinig bekend over het verleden van meneer en eventuele behandelingen die hij heeft gedaan.**
- Er is geen contact met zijn begeleiders/behandelaren mogelijk omdat meneer dit niet wil.
- **Meneer is geadopteerd. Een adoptieachtergrond brengt over het algemeen specifieke problematiek met zich mee waar weinig aandacht voor lijkt te zijn.**
- Het is niet bekend hoe zijn culturele achtergrond een rol speelt in zijn zoektocht naar werk.

- **De werkomgeving moet veilig zijn voor mevrouw anders kan zij gezien haar psychische problemen niet functioneren.**
- Mevrouw is de hoop kwijt dat het ooit nog goed kan komen.
- **Er zijn arbeidsmogelijkheden vastgesteld, mevrouw wil ook graag weer aan het werk maar re-integratiepogingen zijn tot nu toe mislukt.**
- Re-integratiehulpverlening heeft gemist dat mevrouw lang heeft moeten wachten op behandeling en dat deze onvoldoende hielp. Hierdoor is de afstand tot de arbeidsmarkt vergroot.

- **Er is nooit aandacht geweest voor de mogelijkheid van regulier werk vanuit hulpverlening.**
- Er is nooit een netwerkoverleg geweest met alle betrokken partijen gericht op werk.
- **Meneer is inmiddels wat ouder, dit verkleint zijn kansen op werk.**
- De indruk bestaat dat meneer niet altijd een reëel beeld heeft van zijn mogelijkheden.
- **Er is altijd binnen de organisatie gekeken naar dagbesteding, niet daarbuiten.**
- Meneer heeft geen netwerk.

- **Mevrouw heeft vervelende ervaringen bij het UWV.**
- Mevrouw heeft erg veel last van het (zelf)stigma dat hoort bij de diagnose borderline. Ze isoleert zichzelf hierdoor en heeft angst om te werken.
- **Mevrouw valt herhaaldelijke terug ondanks uitgebreide werkervaring.**
- Mevrouw krijgt geen actieve ondersteuning bij re-integratie vanuit het UWV en die heeft zij wel hard nodig om weer aan het werk te komen.

- **Investeer in mensen met de grootste afstand tot de arbeidsmarkt.**
- **Vorm één loket voor alle vragen rondom arbeid en GGZ waar iedereen terecht kan.**
- **Maak uitkeringsinstanties laagdrempeliger en verbeter hun toegankelijkheid..**
- **Informeer mensen die aan het werk willen, werkgevers en hulpverleningsorganisaties actief en toegankelijk over regels en rechten rond werk.**
- **Voer IPS in.**
- Geef iemand goede informatie over mogelijkheden en onmogelijkheden wat betreft werk.
- Zet eventueel in op dagbesteding als werk nog een stap te ver is.
- **Betrek een vertrouwd figuur uit iemands omgeving bij de zoektocht naar werk.**
- **Zoek contact met anderen mensen die op zoek zijn naar werk in een soortgelijke situatie (peersupport).**
- **Zorg dat je persoonlijke situatie een goede uitvalsbasis om te werken is, een basisstructuur die werk mogelijk maakt. Denk hierbij aan: dagstructuur, wonen, financiën, netwerk, liefde en vertrouwen.**

- **Zorg voor een uitkering die levenslang aan en uit kan bij een eventuele terugval. Dit geeft zekerheid aan mensen die willen werken en aan werkgevers.**
- **Zet gespecialiseerde jobcoaches in juist op mensen met de grootste afstand tot de arbeidsmarkt.**
- **Maak een database van werkgevers die sociaal ondernemen en bereid zijn om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een kans te geven.**
- Verzamel informatie over iemands verleden om een inschatting te maken van wat iemands mogelijkheden zijn.
- **Sluit aan bij iemands werkvens, kwaliteiten en intrinsieke motivatie en neem eventueel een arbeidsinteresseset af.**
- **Gebruik eenduidige, begrijpelijke taal bij het geven van informatie, in brieven en gesprekken over de rechten en plichten van mensen rond werk. Dit stelt gerust.**
- Betrek het netwerk. Wanneer iemand zelf geen stappen neemt en wel op het netwerk vertrouwt, coach hen dan (ook).
- **Vraag naar de mogelijkheden en rechten die je hebt als je werkt zoekt.**
- **Deel informatie over jezelf zodat er beter naar een passende oplossing gezocht kan worden.**

- **Verscherp de focus op werk bij begeleiders en behandelaren door bestaande regelingen actiever onder de aandacht te brengen. Ontwerp bijvoorbeeld een infographic waarin alle informatie rondom GGZ en werk staat uitgelegd.**
- **Ontwerp een aparte infographic voor werkgevers en werkzoekenden waarin regelingen en mogelijkheden staan uitgelegd.**
- **Faciliteer multidisciplinair overleg, waarbij iedereen aansluit die bij een persoon betrokken is, om de casus te bespreken en zo de samenwerking te bevorderen.**
- **Investeer in scholing van professionals diversiteit zodat zij meer oog krijgen voor de rol ervan bij de zoektocht naar werk.**
- **Maak de vacaturebank van het UWV transparant en breed toegankelijk voor iedereen.**
- **Wanneer iemand weerstand heeft tegen (GGZ-)hulp of begeleiding, zet dan juist in op gespecialiseerde re-integratiemedewerkers. Dit is 'neutraler' dan het stigma dat zit op hulpverlening/begeleiding**
- **Wees reëel over de mogelijkheden die je hebt en benut deze.**
- **Wees duidelijk over wat je wel en niet prettig vindt in begeleiding en accepteer hulp die bij je problemen aansluit.**

- **Dienstverlening wordt nu pas ingezet wanneer een psychiatrische behandeling is afgerond. Omdat er lange wachtlijsten zijn kan dit heel lang duren. Zet daarom begeleiding/dienstverlening in vanuit het UWV of de gemeente tijdens (het wachten op) behandeling. Zo vroeg mogelijk in het traject zodat zo spoedig mogelijk aan re-integratie wordt gewerkt. Om de afstand tot de arbeidsmarkt zo niet onnodig groter te laten worden.**
- **Stimuleer werkgevers om een gezonde werkomgeving te creëren waar iemand aan de slag gaat. Bijvoorbeeld door de mogelijkheid om je terug te trekken en mentaal terug te kunnen vallen op een buddy.**
- **Overweeg om onafhankelijke begeleiding/coaching op het moment dat mensen uitvallen ook als zij nog onder de verantwoordelijkheid van de werkgever vallen.**
- **Zet ervaringsdeskundigen in en/of mensen met een WIA-, Wajong- of WWB-uitkering bij alle stappen in het proces bij een uitkeringsinstantie. Van intake tot wachtkamer en re-integratie..**
- **Sta open voor behandeling die je tot nu toe nog niet hebt geprobeerd en voor mogelijkheden die nu nog onmogelijk lijken.**
- **Verdiep je in de effecten van (zelf)stigma.**
- **Organiseer een multidisciplinair overleg rond mensen met een ernstige psychische aandoening en een grote afstand tot de arbeidsmarkt om de samenwerking te vergroten en daarmee de kans op werk.**

- **Inventariseer welke mogelijkheden er zijn voor werk, vrijwilligerswerk of dagbesteding ook buiten de organisatie die nu hulpverleent.**
- **Focus als hulpverlener op de mogelijkheid van regulier werk en de weg daarnaartoe (niet alleen dagbesteding) en evalueer dit regelmatig.**
- **Zet een ondersteuner of begeleider in op het traject richting werk in wie de persoon vertrouwen heeft en kijk hoe dat gefinancierd kan worden.**
- **Maak de stappen richting werk, zoals dagbesteding of vrijwilligerswerk mogelijk – en financieel aantrekking – door bijvoorbeeld een vrijwilligersvergoeding te geven en reiskosten te vergoeden.**
- **Wanneer een betaalde baan niet meer mogelijk lijkt, focus dan op vrijwilligerswerk en maak dit aantrekkelijk door vergoedingen en ontheffing van sollicitatieplicht zeker bij iemand die al wat ouder is.**
- **Zet je wensen, vragen en wat je nodig denkt te hebben op papier ter voorbereiding van gesprekken met instanties.**
- **Ontwikkel een gezamenlijke training waaraan verschillende disciplines betrokken bij werk en GGZ deelnemen. Richt je op: Het belang van werk bij mensen met psychische problemen, stigma, de mogelijkheden om te werken en de wet- en regelgeving die dit stimuleert en makkelijker maakt. Het belang van werk voor mensen met psychische problemen, de rol van (zelf) stigma, de mogelijkheden die zij wel degelijk hebben om te werken en de wet- en regelgeving die deze ondersteunt. Bespreek in de training ook casussen en zet ervaringsdeskundigen in.**

- **Los een conflict met een uitkeringsinstantie zo spoedig mogelijk op door een gesprek te voeren.**
- **Benader degene die aan het werk wil niet vanuit een diagnose maar vanuit beperkingen waar iemand tegenaan loopt. Kijk na hoe je zulke belemmeringen kunt oplossen of compenseren.**
- **Breng mensen die willen werken maar bang zijn in contact met anderen die soortgelijke ervaringen hebben en die het al gelukt is om weer aan het werk te gaan.**
- **Straal geloof en vertrouwen uit naar iemand die ondanks alles weer aan het werk wil.**
- **Neem iemand mee naar een gesprek bij het UWV die ervaring heeft met dit soort gesprekken én die jou kent.**
- **Benut je eigen netwerk. Je hebt vaak meer mogelijkheden dan je denkt.**
- **Maak een eigen gebruiksaanwijzing of crisiskaart zodat tijdig kan worden ingegrepen en grotere problemen kunnen voorkomen.**
- **Geef mensen die veel problemen ervaren en juist heel graag willen werken ruimte om te herstellen door hen weinig verplichtingen op te leggen en zo hun herstel te stimuleren.**
- **Het onafhankelijke loket voor arbeidsvragen kan bemand worden door mensen van het UWV, de sociale dienst en medewerkers participatie van de gemeente, die zich hieraan verbinden onder een nieuwe naam. Zo is brede kennis aanwezig, maar is de drempel lager mogelijk lager, omdat er wellicht minder sprake is van stigma en/of de angst die cliënten vaak rond de instanties ervaren.**

Belangrijkste aanbevelingen

1. Ontwikkel een gezamenlijke training voor verschillende betrokkenen bij werk en GGZ om de kennis van het belang en de bewustwording van de mogelijkheid van werk voor mensen met (ernstige) psychische problemen te vergroten en de onderlinge samenwerking te stimuleren.
2. Organiseer peersupport of neem eraan deel. Dit kan online of face-to-face.
3. Betrek iemands hele netwerk (naasten, hulpverlening, werkgevers) bij het proces naar werk.
4. Geef mensen een ‘werk-PGB’ om hun eigen mogelijkheden op weg naar werk te ontplooiën.

5. Zet extra in op de dienstverlening vanuit de uitkeringsinstantie, juist aan de mensen met de grootste afstand tot de arbeidsmarkt.
6. Zorg standaard voor een snelle dienstverlening vanuit UWV, sociale dienst of Wmo vanaf het moment dat iemand uitvalt bij regulier werk. Zo is re-integratie vanaf dag één in het vizier en wordt de afstand tot de arbeidsmarkt niet - onnodig - groter.
7. Zet ervaringsdeskundigen of daartoe opgeleide mensen met een WIA-, Wajong- of WWB-uitkering in bij uitkeringsinstanties om de drempel naar re-integratie te verlagen.

8. Zorg voor een uitkeringsvorm die levenslang zonder ingewikkelde procedures aan- of uitgezet kan worden en zo financiële zekerheid waarborgt voor mensen met chronische of ernstige psychische aandoeningen.
9. Verbeter de toegankelijkheid van instanties zoals de sociale dienst en het UWV.
10. Ontwikkel een laagdrempelige en gebruikersvriendelijke regionale website waar alle informatie rond GGZ en werk van alle betrokken instanties samenkomt.